

ХУДУДЛАРДА ИНВЕСТИЦИЯЛАР САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ

Усмонова Василя Ботировна -
ЖизПИ "Иқтисодиёт ва менежмент"
кафедраси ассистенти

https://doi.org/10.55439/ECED/vol23_iss6/a10

Аннотация: Ушбу мақолада ҳудудларга инвестициялар жалб қилишнинг ўзига хос хусусиятлари, аҳамияти ёритилган. Ҳудудларга йўналтирилган инвестицияларни молиялаштириш манбалари бўйича кўрсаткичлар таҳлил қилиниб, инвестицион фаолликни ошириш йўналишларини ривожлантириш бўйича таклифлар илгари сурилган.

Калит сўзлар: инвестиция, хорижий инвестициялар, ҳудуд, инвестицияларни молиялаштириш, инвестицион салоҳият, стратегия.

ПОВЫШЕНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ В РЕГИОНАХ

Усмонова Василя Ботировна -
ДжизПИ, ассистент кафедры
«Экономика и менеджмент»

Аннотация: В данной статье освещены особенности и важность привлечения региональных инвестиций. Проанализированы направляемые региональных инвестиционные показатели по источникам финансирования и выдвинуты предложения по разработке направлений повышения инвестиционной активности.

Ключевые слова: инвестиции, иностранные инвестиции, территория, инвестиционное финансирование, инвестиционный потенциал, стратегия.

INCREASING INVESTMENT EFFICIENCY IN REGIONS

Usmonova Vasilja Botirovna -
Assistant of the Department of Economics and
Management Jizzax Polytechnic Institute

Annotation: This article highlights the specific features and importance of attracting investments to regions. Indicators on the sources of financing of investments directed to the regions were analyzed, and proposals were put forward for the development of directions for increasing investment activity.

Keywords: investment, foreign investments, territory, investment financing, investment potential, strategy

Кириш. Ривожланган мамлакатлар тажрибасидан маълумки, инвестициялар самарадорлигини оширишнинг мақбул механизмини излаб топишда янги индустриал мамлакатлар Гонконг, Сингапур, Жанубий Корея, Тайван амалиёти шуни кўрсатмоқдаки, иқтисодий ўсиш даражаси 10,5 %дан юқори кўрсаткич қайд қилинган даврда мамлакат иқтисодиётига киритилган инвестициялар салмоғи ялпи ички маҳсулот (ЯИМ)га нисбатан 35-40 %ни ташкил этган бўлиб, уларнинг катта қисми ички инвестициялар ҳисобига тўғри келган [1-46 б.].

Бу борада бизнинг мамлакатимизда 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясида «инвестиция муҳитини такомиллаштириш, мамлакат иқтисодиёти тармоқлари ва ҳудудларига хорижий, энг аввало, тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни фаол жалб қилиш» вазифаси алоҳида белгилаб берилган [2].

Мазкур вазифалар ижросини таъминлашда макроиқтисодий барқарорликни таъминлаш учун ҳудудларга инвестициялар жалб этиш, улардан фойдаланиш борасида иқтисодиётга

киритилган инвестициялар самарадорлигининг паст даражаси, инвестицион муҳит ва жозибадорликни ошириш учун иқтисодий-ташкилий муаммолар, ҳудудларга инвестициялар жалб қилишни фаоллаштирувчи омилларни маҳаллий бошқарув органлари томонидан қўллаб-қувватлашда баъзи муаммоларнинг пайдо бўлиши тадқиқот ишининг долзарблигини янада оширади. Ҳудудларни барқарор ривожланишида инвестициялардан самарали фойдаланиш борасидаги вазифаларни такомиллаштириш зарурати ушбу тадқиқот ишининг мақсади ва тадқиқот вазифаларини белгилаб берди.

Мавзуга оид адабиётларнинг таҳлили. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёев таъкидлаганидек "Лойиҳалар пухта ҳисобкитоб қилинмагани, уларни амалга оширишга инвесторларнинг ўз маблағлари жалб этилмагани оқибатида кўплаб корхоналар банкрот бўлган. Уларни соғломлаштириш вазифаси зиммасига юкланган тижорат банклари ҳам катта зарар кўрган. Шу боис жорий йилдан бошлаб банкрот корхоналарни банklar балансида бериш амалиётига чек қўйилди. Юзаки ўтказилган иқтисодий таҳлил оқибатида лойиҳалар

фойдаланишга қабул қилинганидан кейин ҳам ўзини оқламаган – хомашё йўқлиги, энергия ва газ билан таъминланмагани, иқтисодий жиҳатдан самарасиз бўлгани сабабли маҳсулот ишлаб чиқариш ўзлаштирилмай қолган”[3].

Худудларга инвестицияларни жалб этиш ва улардан самарали фойдаланишнинг назарий жиҳатлари хорижий ва маҳаллий олимлар томонидан ўрганилган. Жумладан, Мамлакат худудлари инвестициявий фаолияти тўғрисида И.А.Бланкнинг фикрича, “...иқтисодиёт тармоқларининг инвестиция жозибаторлигини баҳолашнинг уч асосий элементи мавжуд: иқтисодиёт тармоқлари ривожланишининг истиқболлилик даражаси, корхоналарнинг ўртача рентабеллик даражаси, худудий инвестиция таваккалчиликларини баҳолаш. Мамлакат худудларининг инвестициявий жозибаторлигини баҳолашнинг асосий элементларига эса: худуднинг умумий иқтисодий ривожланиши, инвестиция инфратузилмаси, бозор муносабатлари ва тижорат инфратузилмаси даражаси, худудда инвестиция фаолиятини юритиш ҳавфсизлиги ҳолати ҳамда худуд демографик тавсифи киритилган” [4-102 б.].

Академик С.С.Ғуломов томонидан кўрсатиб берилишича, “Инвестиция деб ҳар бир инвесторнинг ихтиёридаги молиявий, моддий ва ақлий бойликларини бирламчи иқтисодий самара олиш мақсадида бирор бир инвестицион объектга сарфлашига айтилади”[5-245 б.]. Бу фикрни давом эттирган иқтисодчи олим А.Собировнинг таърифлашича “Инвестициялар – бу даромад олиш ёки ижтимоий самарага эришиш мақсадида тадбиркорлик ва фаолиятнинг бошқа турлари объектларига инвесторлар томонидан қўйиладиган мулк ва интеллектуал қадриятларнинг барча турларини ифодаловчи маблағларнинг киритилишидир” [6-12 б.] деб таърифлайди. Демак, худудларнинг ижтимоий-иқтисодий тараққиёти даромад олиш, ижтимоий самарага эришиши инвесторлар томонидан қўйиладиган мулк ва интеллектуал бойликларнинг киритилишига бевосита боғлиқ.

С.М.Обидовнинг кўрсатишича, “...инвестицияларни жалб этиш ва уларнинг самарадорлигини ошириш бўйича ҳал этилиши лозим бўлган муаммолар ҳам талайгина. Жалб этилган инвестициялар ҳажми иқтисодиётда таркибий ўзгаришларни амалга ошириш учун етарли бўлмапти. Хорижий инвестициялар катта қисмининг бир нечта минтақаларда тўпланиб қолганлиги республикамиз минтақаларида мавжуд табиий-иқтисодий салоҳиятдан тўлиқ фойдаланиш имкониятларини чеклаб қўймоқда” [7-6 б.].

Бу борада инвестиция иқлими алоҳида аҳамият касб этиб, Ж.М. Азимовнинг фикрича, “Инвестиция иқлими – инвестиция жараёнлари юз берадиган муҳит. Инвестиция иқлимига таъ-

сир этувчи омиллар объектив(табиий-иқлимий: энергия ресурсларининг мавжудлиги, жўғрофий жойлашув, демографик вазият ва бошқалар) ва субъектив, ташкилий бошқарув муаммоларини ҳал этиш билан боғлиқ бўлган омилларга бўлинади” [8-146 с.]. Шунингдек, Э.А. Маҳмудов томонидан инвестиция иқлимига қўйидагича таъриф берилган: “Хорижий инвестициялар кўлами ва ўсиш суръатлари, у ёки бу мамлакатга капитал киритиш имконияти ва фойдалилигини белгиловчи сиёсий, иқтисодий, ижтимоий, экологик ва бошқа омиллар йиғиндиси ҳисобига шаклландиган инвестиция иқлимининг аҳволига боғлиқ” [9-147 с.].

С.С.Насретдинов эса “Худуднинг инвестицион салоҳияти инвестициялаш учун объектлар, соҳалар турлилиги ва мавжудлигига ҳамда уларнинг иқтисодий «соғлом»лигига боғлиқ объектив шарт-шароитлардан иборат. Инвестиция салоҳияти объектнинг ишлаб чиқариш омилли (табиий ресурслар, ишчи кучи, асосий фондлар, инфраструктура ва бошқалар) билан таъминланганлиги, аҳолининг истеъмол талаби ва бошқа макроиқтисодий кўрсаткичларни инобатга олади. Бу каби ёндошида инвестиция салоҳияти ҳар бири ўз гуруҳ кўрсаткичларини ифодаловчи қўйидаги таркибда бўлиши мумкин: хом ашё, ресурс, табиий ресурсларнинг асосий турларининг захиралари билан ўрта меъёردа таъминланганлиги, меҳнат ресурслари ва уларнинг таълим даражаси, ишлаб чиқариш-худуд аҳолисининг ҳўжалик фаолиятидаги жами натижалари, инновация - фан ривожланиши ва фан-техника тараққиёти натижаларининг қўлланилиш даражаси ва бошқалар”[10-27 б.] ҳақидаги назарий қарашларни бойитди.

С.Насретдиновнинг тадқиқотларида кўрсатилганидек, “Маълумки, худуд инвестицион жозибаторлигини баҳолаш бўйича аниқ услубият бирор-бир халқаро меъёр ёки тартиб билан белгиланмаган, шу боис охириги вақтларда, хусусан бутун жаҳонда ҳукм сураётган COVID-19 пандемияси шароитида инвестицион жозибаторликка оид кўрсаткичларни ҳисоблаш бўйича турли услубиятлар олимлар томонидан таклиф этилмоқда. Худудлар инвестицион муҳит жозибаторлигини таъминлаш ва унинг индикаторлари билан ифодаланувчи омиллардан оқилона фойдаланиш, уларни самарали бошқариш билан боғлиқ тадқиқотлар нисбатан янги йўналиш бўлиб, бу борада чуқур изланишларни амалга оширишни талаб этади”[11-27 б.].

Иқтисодчи олим Ш.И.Мустафакулов томонидан таъкидланганидек, “...инвестицион жозибаторликни аниқлаш юзасидан инвестиция ҳажмини изоҳлаш, уларнинг горизонтал ва вертикал бўйича таркибини таҳлил қилишга асосланган бир қатор ёндашувлар ҳам мавжуд. [12-17 б.] Уни қўллаб, худуднинг қулай (ноқулай) ҳолати

тўғрисида хулоса яшаш мумкин. Мазкур ёндашувнинг асосий камчилиги шундан иборатки, у инвестицион жараёни юзаки кўриб чиқади. Инвестицияларнинг алоҳида олинган тавсифлари инвестицион соҳанинг реал ҳолатидан далолат бермайди ҳамда мамлакатнинг ички имкониятлари ва истиқболларини акс эттирмайди.

Тадқиқот методологияси. Тадқиқот жараёнида ҳудудларни барқарор ривожланишида инвестициялардан самарали фойдаланишнинг ташкилий-иқтисодий механизмлари бўйича мантиқий ва таққослаш таҳлили, тадқиқотни ўрганишга тизимли ёндашув, таҳлил ва синтез, гуруҳлаш, комплекс баҳолаш, социологик тадқиқот усулларида фойдаланилди. Олиб борилган тадқиқот давомида ҳудудлар соҳалари ва реал сектори корхоналарини ривожлантиришда инвестициялардан самарали фойдаланишни бошқаришни такомиллаштиришга оид илмий-амалий таклифлар ишлаб чиқилди.

Таҳлил ва натижалар. Инвестиция фаолияти юридик ва жисмоний шахсларнинг тадбиркорлик фаолиятига сармоя киритишига асосланади. Бу сармоя қўшимча қиймат ва иқтисодий ўсишни ҳосил қилади. Шу жиҳатдан, фаол инвестиция сиёсатини изчил давом эттириш орқали инвестиция фаолиятини ривожлантириш муҳим масала ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти «Бугун биз шиддат билан ўзгариб бораётган замонда яшамоқдамиз. Дунё миқёсида манфаатлар кураши, рақобат тобора авж олиб, халқаро вазият кескинлашиб бормоқда»[13] деб таъкидлаши, ҳозирги кунда Ўзбекистоннинг халқаро ҳамжамиятда ўз ўрнига эга бўлиши ва унинг янада юксалиб боришининг осон бўлмаслигини англатиб, бунга албатта, вақт, аниқ мақсадли ўрта ва узоқ муддатли ислохотлар ҳамда инвестициялар талаб этилиб, ҳамда ушбу соҳада чуқур тадқиқотлар олиб боришни тақозо этади.

Ҳудуднинг инвестицион салоҳияти, унга киритилган инвестициялар самарадорлиги макроиқтисодий кўрсаткичларга боғлиқ. Бу борада мамлакатимизда 2020 йилда асосий капиталга инвестициялар иқтисодий ва ижтимоий соҳаларни ривожлантириш учун жами молиялаштириш манбалари ҳисобидан 189,9 трлн. сўм (доллар эквивалентида 21,5 млрд. АҚШ долл.) йўналтирилиб, аввалги йилга нисбатан бу кўрсаткич 133,9 % ни ташкил қилган. Айниқса, тўғридан - тўғри хорижий инвестиция ва кредитларнинг юқори ўсиш суръатлари кузатилган бўлиб, мамлакатимизда хорижий кредитлар – 14,7 % (ёки 142,4 %), бюджет маблағлари – 7,6 % (ёки 117,7 %) ни ташкил этиб, давлат миллий иқтисодиётга инвестицияларни устувор тармоқларга йўналтирилганлиги нуқтаи назардан ҳудудлар жозибдорлигига таъсир кўрсатади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисидаги фармонида[14]: мамлакатимиздаги ислохотларни изчил давом эттиришда Олий Мажлис палаталари ва сиёсий партиялар ролини янада ошириш мақсадида “Олий Мажлис палаталарида ҳудудлар билан тўғридан-тўғри, шу жумладан масофавий ишлаш амалиётини кенг жорий қилиш, ҳудудларни ривожлантириш ва инвестиция дастурлари муҳокамасида тегишли ҳудуддан сайланган депутат ва сенаторларнинг иштирокини кучайтириш” вазифаси белгилаб берилди.

Ҳудуднинг инвестицион салоҳияти – инвестициялаш учун объектлар, соҳалар турлилиги ва мавжудлигига ҳамда уларнинг иқтисодий «соғлом»лигига боғлиқ объектив шарт-шароитлардан иборат. Инвестиция салоҳияти объектининг ишлаб чиқариш омили (табiiй ресурслар, ишчи кучи, асосий фондлар, инфраструктура ва бошқалар) билан таъминланганлиги, аҳолининг истеъмол талаби ва бошқа макроиқтисодий кўрсаткичларни инобатга олади. Бу каби ёндошишда инвестиция салоҳияти ҳар бири ўз гуруҳ кўрсаткичларини ифодаловчи қуйидаги таркибда бўлиши мумкин: хомашё, ресурс – табiiй ресурсларнинг асосий турларининг захиралари билан ўрта меъёردа таъминланганлиги, меҳнат ресурслари ва уларнинг таълим даражаси, ишлаб чиқариш – ҳудуд аҳолисининг хўжалик фаолиятидаги жами натижалари, инновация – фан ривожланиши ва фан-техника тараққиёти натижаларининг қўлланилиш даражаси ва бошқалар.

Ҳудуднинг инвестицион салоҳияти алоҳида соҳалар, объектлар мавжудлиги ҳамда уларнинг иқтисодий «соғлом»лигига боғлиқ объектив шарт-шароитлардан иборат. Инвестиция имкониятларини баҳолашга ҳудудларнинг иқтисодий салоҳиятларини аниқлаш муҳим восита ҳисобланади. Иқтисодий салоҳиятларни мувозанатга келтириш ҳудуднинг ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришга ижобий таъсир кўрсатади.

Бу борада тадқиқот объекти ҳисобланган Жиззах вилоятидаги амалга оширилаётган инвестицион лойиҳаларга эътибор қаратамиз. “Жиззах” ЭИЗ ҳудудида 2020-2021 йилларда умумий қиймати 216,3 млн. доллар бўлган 19 та лойиҳа амалга оширилаётган бўлиб, шулардан 87,2 млн. доллари тўғридан тўғри хорижий инвестиция, 62,0 млн. доллари ўз маблағлари ҳисобига ва 57,9 млн. доллари банк кредити маблағлари ҳисобидан молиялаштирилиши назарда тутилган. Ушбу лойиҳалар доирасида 2660 та янги иш ўринлари ташкил этилиши белгиланган (1 жадвал).

Жиззах вилоятида 2021 йилдаги ва истиқболдаги лойиҳалар

2021 йилда Лойиҳалар сонини	2021 йилда лойиҳалар сонини	Умумий қиймати (млн.сўм)	Истиқболли лойиҳалар (келгуси икки йил)	
			Лойиҳа сонини (дона)	Иш ўрни (га)
Жиззах вилояти жами	604	27 439 799	6	784
жумладан туманлар				
Аرنасой	24	100 013	1	125
Бахмал	45	418 318		
Ғаллаорол	75	928 553		
Дўстлик	45	197 103		
Зарбдор	45	683 169		
Зафаробод	31	8 208 709		
Зомин	47	1 814 632	1	238
Мирзачўл	36	923 408		
Пахтакор	28	3 957 219	1	65
Фориш	49	5 631 507	1	73
Ш.Рашидов	64	698 306		
Янгиобод	24	193 158		
Жиззах шаҳри	91	3 685 625	2	283

Манба: Жиззах вилоят статистика бошқармаси маълумотлари.

1-жадвалда истиқболдаги лойиҳалар келтирилган бўлиб, 2023-24 йилларда Жиззах вилояти “Жиззах” эркин иқтисодий ҳудудида ташкил этилиши режалаштирилган “UzTurk Charm” МЧЖ, “UNIQUE LEATHER LINE” МЧЖ, “MM Goodwil” МЧЖ ҚК корхоналарига жами 52,0 млн. доллар миқдорида экспорт прогноз белгиланган.

Жиззах вилоятида саноатни ривожлантириш ва таркибий ислоҳотларни тезлаштириш мақсадида тизимли чора-тадбирлар белгиланган бўлиб, 2017-2022 йилларда бу кўрсаткични 115,8 % дан юқори даражага етказиш белгиланган. Бу вазифалар «Жиззах» махсус индустриал зонаси негизида ҳудудга берилган имконият ва имтиёزلардан фойдаланган ҳолда амалга оширишга эътибор қаратилган.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 29 апрелдаги “Республика иқтисодиётига тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни жалб қилиш механизмларини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-4300-сонли қарори ижросини таъминлаш шунингдек, ҳудудларга тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни жалб этиш учун тайёр инвестиция таклифларини ишлаб чиқиш ҳар бир ҳудуднинг хусусиятларидан келиб чиқишни талаб қилади.

Ҳозирги кунда давлат ва ҳукумат томонидан нафақат йирик шаҳарларини, балки унинг чекка ҳудудларини ҳам иқтисодий ривожлантириш, аҳоли турмуш фаровонлигини оширишга қаратилган алоҳида чора-тадбирлар ишлаб чиқилиб, амалиётга қўллаш муҳим аҳамият касб этмоқда. Шу маънода инвестицияларни жалб этиш ҳисобидан республика ҳар бир вилоятининг ўзига хос хусусиятларидан келиб чиққан ҳолда

ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш дастурларида қуйидаги вазифаларни бажариш белгилаб берилган:

- инновацион типдаги иқтисодиётни шакллантириш ҳисобига вилоят, шаҳар ва туманлардаги иқтисодий тенгсизликни пасайтириш;

- ишлаб чиқаришнинг техник ва технологик даражасини ривожланган давлатлар даражасига олиб чиқиш;

- тармоқлар ва ишлаб чиқаришнинг рақобатбардошлигини ошириш ҳисобига маҳаллийлаштириш дастурининг ижросини таъминлаш.

Хулоса ва таклифлар. Ҳудудларни барқарор ривожланишида инвестициялардан самарали фойдаланишни бошқаришда қуйидаги вазифаларни ўз ичига олади:

- ривожланиш ва географик жойлашув ўрнига қараб, ҳудудларнинг инвестицион фаолияти стратегиясини тақдим этиш. Мазкур вазифани бажаришда ҳудуддаги фирмаларни умумий ривожланиш стратегиясини ва диверсификацион ўзгаришларни прогноз қилиш, узоқ муддатли даврда инвестицион фаолиятнинг асосий йўналашларини шакллантириш, яқин истиқболда инвестицион фаолиятни энг муҳим вазифаларини аниқлаш ва инрвестицион лойиҳанинг ҳудуд иқтисодиётини ривожлантиришга таъсири баҳоланади;

- ҳудуднинг инвестиция бозори конюктурасини ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан тадқиқ қилиш. Бунда, ҳудуд инвестицион фаолиятини амалга оширишга таъсир кўрсатувчи ижтимоий, экологик ва шу каби бошқа давлат аҳамиятига эга бўлган инвестиция лойиҳаларини амалга ошираётган корхоналарни молиявий қўллаб-қувватлаш;

- хуудларнинг инвестицион ресурслари-ни шаклантириш стратегиясини ишлаб чиқиш. Бу борада тўғридан-тўғри инвестицияларни хуудларга жалб қилишда маҳаллий бошқарув органлари инвестицияларни жалб қилиш бўйича хуудларнинг узоқ муддатли инвестиция дастурларини ишлаб чиқишлари ва амалиётга татбиқ этишлари лозим.

Демак, хуудларнинг инвестицион фаолиятини стратегик бошқарувининг муҳим функцияси – хууд инвестицион стратегиясини ишлаб чиқишдан иборат бўлиб, бунда инвестиция фаолият йўлида узоқ муддатли мақсадларни шаклантириш тушинилади ва бунда энг самарали инвестицион фаолиятга эришилиб, натижада хууд аҳолисининг турмуш даражасини оширишга эришилади.

Манба ва фойдаланилган адабиётлар:

1. Доклад о мировых инвестициях за 2017 год. Издание Организации Объединенных Наций, Женева. 2017.- 46
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги 4947-сонли фармонининг 1-илоvasи «2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси». // Lex.uz.
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ш. Мирзиёевнинг Ўзбекистон Республикасининг ривожланиш давлат дастурларини шаклантириш ва молиялаштириш бўйича жорий этилган янги тартиб асосида ишларни ташкил этиш масалаларига бағишланган видеоселектор йиғилишидаги нутқи, 2018 йил, 17 январь
4. Бланк И. А. Управление инвестициями предприятий. – К.: Ника-Центр, Эльга. 2003. – С. - 102.
5. Менежмент ва бизнес асослари (дарслик). С.С.Фуломовнинг умумий таҳрири остида. – Т.: Меҳнат.1997-245 б.
6. Собиров А. Ўзбекистон Республикаси иқтисодиётига инвестициялар жалб этишни давлат томонидан тартибга солиш механизмларини такомиллаштириш. И.ф.н.илмий даражасини олиш учун ёзилган диссертация. – Т.: ТДИУ. 2009. 12 б.
7. Обидов С.М. Мамлакатимиз реал сектор корхоналарига инвестициялар жалб қилиш ҳолати ва уларни баҳолаш усуллари. “Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар” илмий электрон журнали. № 3, май-июнь, 2017 йил 1 № 3, 2017 www.iqtisodiyot.uz
8. Азимов Ж.М. Усиление механизм стимулирования привлечения иностранных инвестиций в экономику Кыргызской Республики: Дис. канд. экон. наук. – Т.: 2003. – 146 с.
9. Махмудов Э.А. Организационно-экономический механизм привлечения прямых иностранных инвестиций в экономику Узбекистана: Дис. канд. экон. наук. – Т.: АН РУз, 2005. – 147 с.
10. Насретдинов С.С. Миллий иқтисодиётни модернизациялашда инвестициялардан фойдаланишнинг назарий асослари ва самарадорлигини ошириш йўллари. И.ф.н илмий даражасини олиш учун ёзилган диссертация. Тошкент. 2008. 27 б.
11. Ражабов Н. Инвестицион муҳит жозибадорлигини баҳолашнинг илмий-услубий жиҳатлари. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” ilmiy elektron jurnali. № 4, 2020 yil 120 б. 118 4/2020 (№ 00048) <http://iqtisodiyot.tsue.uz> (№ 00048) <http://iqtisodiyot.tsue.uz>
12. Мустафакулов Ш.И. Инвестицион муҳит жозибадорлиги: назария, методология ва амалиёт (Монография). – Тошкент, 2017, 16-17-б.
13. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ш.Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. // <http://uza.uz/oz/politics>.
14. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 - 2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисидаги фармони. (Қонунчилик мағълумотлари миллий базаси, 29.01.2022 й., 06/22/60/0082-сон).
15. Насретдинов С.С. Миллий иқтисодиётни модернизациялашда инвестициялардан фойдаланишнинг назарий асослари ва самарадорлигини ошириш йўллари. И.ф.н илмий даражасини олиш учун ёзилган диссертация. – Тошкент, 2008. 27 б.

РЕСТОРАН ХИЗМАТЛАРИ СОҲАСИДА ИННОВАЦИЯЛАРНИНГ ТАСНИФЛАНИШИ

https://doi.org/10.55439/ECED/vol23_iss6/a11

Ибодов Камолiddин Маматқулович - Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти

Аннотация: мақолада ресторан хизматлари соҳасида инновацион жараёнларнинг ўзига хос хусусиятлари ва бугунги тенденциялари ёритилган. Соҳа хусусияти ва ундаги иқтисодий муносабатларни ҳисобга олган ҳолда инновацияларни таснифлаш таклиф қилинган.

Калит сўзлар: ресторан хизматлари, озиқ-овқат инновацияси, молекуляр гастрономия, таом дизайни, машхурлар маркетинги, истеъмол аккультурацияси, сенсорли маркетинг, ароматмаркетинг.